

Bijlage 2 - Hoofdpunten van de LNV-visie verder geconcretiseerd

1. Doel: vermindering gebruik van milieu- en klimaatbelastende inputs Hoe: voorkomen van verspilling en beter benutten van circulaire grondstoffen en agro-ecologie voor bemesting (van planten) en voeding (van dieren)	
<i>Focus</i>	<i>Mogelijke concretisering</i>
1.1 Kunstmestgebruik	Kunstmest wordt alleen gebruikt als <i>aanvulling</i> op meststoffen uit dierlijke/humane bronnen. (Afhankelijk van toestemming Europese Commissie voor toepassing van dierlijke mest als kunstmestvervanger.)
1.2 Bestemming en bronnen van voedsel- en voerstromen	In 2030 is voedselverspilling bij consument en retail gehalveerd t.o.v. 2015 en zijn voedselverliezen in de keten verminderd (Sustainable Development Goal 12.3 en zo verwoord in het Klimaatakkoord). De ambitie is dat al het veevoer afkomstig is van gewasproducten en reststromen die niet voor menselijke consumptie geschikt zijn. (Afhankelijk van ruimte in Europese regelgeving. Dit betreft met name de introductie van insecten als (voedings- en) voedereiwit, en de herintroductie van diermelen als eiwitbron in diervoer.) Veehouderijsectoren hebben zelf in sectorplannen doelen gesteld voor het verhogen van het aandeel reststromen in veevoeder. Deze doelen zijn uitgangspunt. Varkensector heeft als doel vastgesteld dat in 2030 90% van de grondstoffen niet geschikt is voor humane consumptie. Ontwikkeling alternatieven (bijv. uit insecten en andere eiwitten) wordt gestimuleerd.
1.3 Herkomst van veevoer	Afbouw van de afhankelijkheid van import van veevoergrondstoffen uit derde landen (buiten Europa) door gebruik van alternatieve eiwitgewassen geteeld in Europa (lupine, luzerne, soja, klaver etc.), alternatieve eiwitbronnen (insecten, algen, wieren) en herintroductie diermelen. De melkveesector heeft als doel voor 2025: minimaal 65 % van de eiwitbehoefte afkomstig van eigen grond (inclusief buurtcontracten) en vermindering import van eiwitrijke grondstoffen van buiten Europa met tweederde. De varkenssector heeft als doel vastgesteld dat in 2030 80% van de grondstoffen van regionale/Europese oorsprong is.
1.4 Grondgebondenheid	Het streven is om in 2030 te komen tot een veehouderij die grondgebonden is (op bedrijfsniveau of in een regionaal samenwerkingsverband) of tot volledige verwerking van het mestoverschot. De melkveesector dient grondgebonden te worden, de overige veehouderijsectoren kunnen kiezen.
2. Doel: geringe tot geen verliezen in de vorm van emissies naar het milieu Hoe: integraal verminderen van broeikasgassen, stikstof, fosfaat, geur, fijnstof, chemicaliën, medicijnen	
<i>Focus</i>	<i>Mogelijke concretisering</i>
2.1 Water	De grondwaterkwaliteit in heel Nederland moet onder de 50 mg Nitraat per liter uitkomen (doelstelling Nitraatrichtlijn). Grond- en oppervlaktewaterkwaliteit is conform de doelen van de Kaderrichtlijn Water. In 2027 moeten alle noodzakelijke maatregelen om kwaliteitsdoelen te bereiken, getroffen zijn.
2.2 Fijnstof en geur	Voor de pluimveesector geldt voor fijnstofemissie als doel 50% reductie fijnstofemissies in 10 jaar t.o.v. 2019. Voor de varkenshouderij gelden voor fijnstof geen doelen op sectorniveau. Voor geur is in het sectorplan varkenshouderij uitgesproken dat omwonenden van varkensbedrijven, varkenshouders en hun medewerkers, geen nadelige effecten (bijv. geuroverlast) ondervinden van het houden van varkens. NB Voor fijnstof zijn er voor de varkenshouderij geen doelen gesteld omdat de dominante staltechniek (luchtwater) al een hoge reductie (ca. 80%) levert. Voor nieuwe technieken is in de Sbv wel een

	minimumeis voor fijnstofreductie gesteld van 25%. Die minimumeis is er ook voor geur.
2.3 Broeikasgassen	Voor 2030 hebben de landbouw- en landgebruiksectoren een taakstellende opgave van een additionele afname (bovenop bestaand beleid) van 3,5 Mton broeikasgasemissies (t.o.v. het emissiepad bij ongewijzigd beleid van 2016), maar de sectoren hebben zich in het Klimaatakkoord gecommitteerd aan 6 Mton emissiereductie in 2030.
2.4 Energie	In 2030 is 100% van de melkvee- en varkenshouderijen energieneutraal en werkt 100% met groene stroom (zon, wind, herbenutting warmte, vergisting etc.). PM Andere sectoren
3. Doel: land- en tuinbouw, natuur en landschap zijn met elkaar verbonden Hoe: bodembeheer, teeltwijzen, natuurherstel, natuurinclusiviteit	
<i>Focus</i>	<i>Mogelijke concretisering</i>
3.1 Duurzaam bodembeheer	In 2030 worden alle Nederlandse bodems die worden gebruikt voor landbouwactiviteiten (1,8 mln. ha) duurzaam beheerd: de bodems bevatten daardoor meer organische stof, er is meer bodemleven, minder verdichting en meer waterbufferend vermogen. (Zie Nationaal Bodemprogramma.)
3.2 Weerbare teeltsystemen	In 2030 vindt plantaardige productie plaats met planten en teeltsystemen die weerbaar zijn en met optimaal gebruik van agro-ecologie, waardoor ziekten en plagen minder kansen krijgen en minimaal (chemische) gewasbeschermingsmiddelen nodig zijn. (Zie Uitvoeringsprogramma Gewasbescherming.)
3.3 Natuurherstel	In 2025 is ten minste 40%, in 2030 is ten minste 50% en in 2035 ten minste 74% van de hectares met stikstofgevoelige natuur in N2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde gebracht. (Zie Wet Natuur.) Dit betekent voor 2035 een reductie van de stikstofemissie van ongeveer 50%. We streven ernaar dat 10% van het agrarisch gebied bestaat uit landschapselementen (Europese Biodiversiteitsstrategie/FarmToFork).
3.4 Natuurinclusief	50% van het agrarisch areaal komt minimaal op niveau 2 natuurinclusief. Op dit niveau vervult grondgebondenheid een belangrijke rol: op het bedrijf wordt gestuurd op het sluiten van kringlopen door verbeterde bodem-, gewas- en diercycli, op het ruimte geven voor natuurlijk gedrag van dieren, het beheer van landschapselementen en ondersteuning voor de functionele agrobiodiversiteit, naast maatregelen ten aanzien van specifieke soorten (dit laatste is de kern van niveau 1).
4. Doel: gezond voor mens en dier Hoe: dierenwelzijn als basisprincipe	
<i>Focus</i>	<i>Mogelijke concretisering</i>
4.1 Gezondheid dieren	Diermanagementsystemen die verdere vermindering van antibioticagebruik mogelijk maken.
4.2 Diergecentreerd beleid	Voor inbreuk op het welzijn van gehouden dieren geldt momenteel al het 'nee, tenzij'-principe, zoals bepaald in de Wet dieren. Daarbovenop komt inzet op het stimuleren van positieve ervaringen voor het dier. Dit vertaalt zich naar doelen voor thema's als fysieke ingrepen, langeafstandstransporten en weidegang.
5. Doel: vitale toekomstperspectieven voor boer en keten Hoe: verdienvermogen boeren, waarden van voedsel, relatie boer en burger	
<i>Focus</i>	<i>Mogelijke concretisering</i>
5.1 Stapeling van beloning	PM In 2030 hebben (kringloop)boeren een betere sociaaleconomische positie door combinatie van private en publieke middelen.
5.2 Transparantie	In 2030 geven verwerkingsbedrijven, groothandel, detailhandel, horeca en cateringdiensten inzicht in hun prestaties op het gebied van duurzaamheid, inclusief de prijsvorming van agrarische producten.
5.3 Consumentengedrag	Meer consumenten kiezen voor duurzame producten (herkenbaar aan topkeurmerken).

5.4 Duurzamere handel en export	<p>In WTO-verband inzetten op het bevorderen van milieudoelstellingen door handel (incl. biodiversiteit) – combinatie van gelijk(er) speelveld én hogere standaarden via de mondiale WTO-standaard.</p> <p>V.w.b. handelsakkoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bevorderen gelijk speelveld; - inzet dierenwelzijn conform Voortgangsbrief Landbouwhuisdieren; - vergroten inzet op duurzaamheidshoofdstukken (Trade and Sustainable Development) in handelsakkoorden (LNV-focus op biodiversiteit en ontbossing); - benadrukken volledige implementatie en handhaving van duurzaamheidshoofdstukken.
---------------------------------	---